

vzdušných míst velení, k přepravě styčných důstojníků, k doručování hlášení a nařízení, k plnění úkolů polní pošty a k retranslaci rozkazů a signálů.

Opravování dělostřelecké palby má za cíl zabezpečit vysokou přesnost střelby na cíle, které nejsou viditelné z pozemních pozorovatelů. Opravování dělostřelecké palby spočívá v přesném zjišťování odchylek výbuchů granátů od cíle a jejich předávání k velitelskému stanovišti dělostřelecké jednotky.

Radioelektronické rušení prostředků protivníka pro velení vojskům a řízení zbraní elektronicky ruší jednotky vrtulníků rušičů v úzké součinnosti se silami a prostředky REB letectva a pozemních útvarů.

Domnívám se, že osádky vrtulníků musí být schopny samostatně v boji plnit úkol, projevovat houževnatost, spojovat odvahu a rozhodnost s přesnou kalkulací a hlubokou znalostí své práce, techniky aerodynamiky, taktiky; zachovat si chladnokrevnost, poskytovat si vzájemnou podporu a pomoc. Měly by znát leteckou techniku a zvláštnosti svého vrtulníku, dokonale ovládat leteckou techniku, organizaci a taktiku vlastních vojsk, umět hodnotit pozemní a vzdušnou situaci. Také by měly umět rychle rozpoznávat vlastní vojska a protivníka, znát uskupení, taktiku, slabé a silné stránky protivníka, jeho PVO, demaskující znaky i slabá místa pozemních cílů a především je rychle zjišťovat a ničit.

Myslím, že neustálé hledání nových a zdokonalování osvojených taktických způsobů je nejdůležitější povinností velitelů a všech letových osádek. Opakování stejných, byť i úspěšných taktických způsobů vede k šablonovitosti a umožňuje protivníkovi používat účinných odvetných opatření.

Plukovník gšt. Ing. Zdeněk Rybář

podplukovník Ing. Josef Veselý

SYSTÉM VELENÍ VE STRUKTUŘE PVO

Vojenskopolitický vývoj ve světě je v současné době charakterizován snahou postupně dospět k odstranění možnosti vzniku války jako prostředku řešení politických a ostatních problémů mezi státy a koalicemi. Tomuto cíli může aktivně přispět i současný demokratiizační proces v zemích východní Evropy. Vojenská doktrína členských států Varšavské smlouvy zdůrazňuje:

- nedopustit válku jako prostředek pro řešení jakýchkoli problémů,
- zastavit horečné zbrojení, radikálně snížit vojenskou úroveň zbrojení a dále dosáhnout reálného odzbrojení.

Konečným cílem je odstranění vojenských bloků a předchozí stažení vojsk z cizích území.

Z těchto požadavků tak, jak se postupně budou přetvářet v reálnou skutečnost, je nutné vycházet při tvorbě a zvyklizňování systémů velení PVO, tím zároveň zabezpečit soulad mezi potřebou obrany, postupným snižováním počtů vojsk, které se dotkne i PVO s odsunováním sovětských vojsk z území Československa.

Jednotný systém PVO členských států Varšavské smlouvy na válčišti je v mírové době plně rozvinut a s použitím vyčleněných sil a prostředků do pohotovostního systému je schopen okamžitě odrazit úder pravděpodobného protivníka a vést boj s vojenskými letouny narušiteli vzdušného prostoru. Jeho struktura a systém velení odpovídá požadavku rychlého uvedení všech sil a prostředků do pohotovosti k odrazení úderů ze vzduchu. SVS PVO a letectva na západním směru má za úkol zabezpečit koordinaci činnosti systému PVO při plnění společných úkolů obrany. To je pravidelně procvičováno při frontových velitelsko-štabních cvičeních, cvičeních Dukla, Granit, Zenit.

Nejúplnější forma soudobého systému PVO ČSFR zahrnuje v současné době průzkum protiletadlovou obranu, obranu stíhacím letectvem, systém velení a řízení bojové činnosti sil a prostředků PVO a všestranné zabezpečení bojové činnosti.

V pohotovostním systému PVOS se podílí jednotlivé součásti na vytvoření systému PVO takto:

- **Průzkum vzdušného protivníka**, který je tvořen vojskem RTV PVOS, vyčleněnými radiotechnickými rotami PVO ZVO, částí sil a prostředků radiotechnického praporu REB PVOS a pozorovacími hláskami. Mimo to se formou součinnosti podílí síly a prostředky Jednotného systému řízení letového provozu (JSŘLP) zpravodajské správy a Pohraniční stráž ostražky státních hranic (PS OSH). Důležitou součástí průzkumu tvoří součinnost se zahraničními sousedy PVO a letectva, Polské a Maďarské republiky.

- **Protiletadlovou obranu** organizují brigády a útvary PLRV PVOS, část sil protiletadlových brigád a útvarů PVO ZVO, VVO a pozemních vojsk ZVO.

- **Obranu stíhacím letectvem**, která je rozhodující silou v činnosti proti narušitelům vzdušného prostoru v době míru, zabezpečují síly a prostředky stíhacích leteckých pluků PVOS, LA a stíhacího letectva SSKV. V době míru jsou do systému vyčleněny i vydělené vrtulníky vojskového letectva ZVO společně s podzvukovými letouny L-39 leteckých útvarů PVOS. Názory odborníků na účelnost začlenění vrtulníků do pohotovostního systému se různí. Chci se krátce zastavit u využití vrtulníků a letounů L-39. Letouny L-39 nejsou vyzbrojeny a jejich hlavním posláním je zabezpečit pomoc osádkám v nouzi. O tom svědčí v posledních letech množství zásahů pomoci osádkám sportovních a soukromých letounů při ztrátě orientace zejména z Rakouska a Spolkové republiky Německo. Od roku 1987, to je za poslední 3 roky, bylo uskutečněno celkem 11 těchto zásahů.

Nebylo by vhodné posoudit možnost, aby letouny a vrtulníky začleněné v pohotovostním systému zároveň plnily úkoly v rámci struktury letecké pátrací a záchranné služby? Hovoří pro to úzké propojení systému PVOS a JSŘLP, systémů spojení a velení, krátká doba pohotovosti k zásahu, vysoká vycvičenost hotovostních osádek a současně rozmístění těchto sil na různých letištích.

- **Systém velení a řízení bojové činnosti** je tvořen ÚVS PVOS, velitelskými stanovišti divizí PVOS, útvarů a jednotek, které vyčleňují své síly a prostředky do pohotovostního systému PVOS i naváděcími stanovišti PVOS. Od ZVO jsou vyčleněna stálá velitelská stanoviště PVO ZVO armád, motostřeleckých a tankových divizí, od kterých jsou vyčleněny síly a prostředky do pohotovostního systému. Systém velení je tvořen VS svazů a svazků PVO a letectva, velitelskými stanovišti plrb, plrp, plro a msd (td), které vyčleňují síly a prostředky do pohotovostního systému PVOS.

Velitelská stanoviště PVOS tvoří propojený celek na bázi automatizovaných systémů velení, a to na operačním stupni typu Almaz-2, na taktickém stupni typu Vozduch, Vektor, ASURK, Seněž, AKUP a PORI. Další možností k zefektivnění rozhodovacího procesu velitelů, hotovostních a bojových směn poskytne zavedení systému Masiv na operačním i taktickém stupni do útvaru v to. Tomuto celku odpovídá i spojovací soustava, jejímž základem je linkové spojení, zálohované stálým radioreléovým spojením. Pro případ jeho vyřazení je organizován systém spojení rádiového. Prověrka stavu všech hlavních, záložních

spojovacích prostředků a systémů (není-li veden provoz nebo zabezpečena automatická kontrola) se uskutečňuje podle druhu spojení pravidelně v určených časových normách.

K úspěšnému odrážení úderů vzdušného protivníka a splnění úkolů vojsky PVO je nutné včas plánovat a zabezpečit opatření k přípravě protivzdušné obrany včetně naplánování protivzdušné operace počátečního období války. Vzhledem k tomu, že při nenadálém napadení bude patřit strategická iniciativa útočníkovi, je nutné, aby veškerá činnost vojsk PVO byla připravena již v míru, ve všech podrobnostech všestranně připravena a zabezpečena podle jednotného zámyslu, pod jednotným velením. Zahnuje přípravu hlavních a záložních postavení protiletadlových raketových oddílů, dobudování letištní sítě, odolných míst velení a spojovacích soustav. Vzhledem ke zvláštnostem vedení obranných operací vzrůstá úloha postavení a stanovišť jednotek, útvarů a svazků PVO v blízkosti míst stálé dislokace. Zvláštní pozornost je třeba věnovat vytváření hlubokého systému PVO členěného do sledů.

Při dodržení vysokých požadavků na úroveň vybavení vojsk PVO novou soudobou technikou, vycvičenost vojsk, nesmíme zapomínat na stav bojové pohotovosti. Jde především o to, aby svazky a útvary stálé bojové pohotovosti nezaostávaly za pravděpodobným protivníkem v otázkách organizačních struktur vojsk a systémů velení, bojových potenciálů a ve způsobilosti plnit úkoly bez doplnění. Zároveň však, aby časové normy a počty osob v bojovém rozdělení odpovídaly reálným potřebám i možnostem vojsk s ohledem na normy pohotovosti pravděpodobného protivníka.

Podrobněji se chceme zastavit u systému velení. Mezi nejdůležitější principy vedení bojové činnosti patří princip společného úsilí všech druhů ozbrojených sil a vojsk PVO při těsné součinnosti mezi nimi. V mírové době je realizace principu v případě nenadálého napadení zabezpečena silami a prostředky vyčleněnými do pohotovostního systému PVOS, které tvoří síly a prostředky PVOS, stíhacího letectva LA, PVO ZVO, vojskového letectva ZVO. Vedle vyčleněných sil a prostředků plní ve prospěch PVOS řadu úkolů síly a prostředky JSŘLP, zpravodajské správy, PS OSH a vyčleněné posádkové pozorovací hlásky vojenských okruhů.

Při vyšších stupních bojové pohotovosti vycházejí vyčleněné prostředky PVO ZVO a LA z podřízenosti PVOS a přecházejí do podřízenosti PVO a letectva frontu. Systémy se tak rozdělí na systém PVOS a PVO s letectvem frontu. Z toho je zřejmé, že při odrážení prvního hromadného úderu – v případě, že vojskový systém není plně rozvinut, dochází ke změně v systému velení. To ve svém důsledku přináší nejednotnost informací, složitost v organizaci součinnosti. Současně není zabezpečeno efektivní využití bojových možností vytvořené jednotné bojové sestavy vojsk PVO (PVOS, PVO a letectva frontu) k překrytí objektů a rozvinovaných vojsk na teritoriu před vzdušnými údery prostředků protivníka. Cílem vytvoření Jednotného systému by mělo být povýšení dosavadních součinnostních vazeb mezi uvedenými vojsky na centralizované velení a použití podle jednotného zámyslu. Za posouzení rovněž stojí skutečnost účelnosti např. ve vztahu k současné bojové síle stíhacího letectva, kdy 5 slp je různou formou řízeno ze tří svazků, dvou svazů a velitelstvím letectva. Přitom nejenom z ekonomických, ale i dalších vojenskopolitických aspektů a vzhledem k zastaralosti leteckého parku stíhacího letectva nebude možné v současné struktuře a počtech tyto pluky udržovat.

Výstavba vojska PVO frontu, frontového stíhacího letectva, vojska PVOS a zejména otázky velení a řízení vojsk byly dosud řešeny u těchto sil i prostředků PVO samostatně bez náležitých vazeb, kvalitativního zhodnocení všech vynaložených materiálních i lidských zdrojů, které jsou k dispozici. Důsledkem tohoto stavu je různá úroveň zabezpečení velení, zejména technickými (automatizovanými) prostředky a jejich vzájemná kompatibilita. Soudobé i perspektivní prostředky PVO, zejména protiletadlové raketové komplety a stíhací letouny svými vysokými bojovými možnostmi (zejména S-200, S-300, BUK-M1, MiG-29) a automatizované systémy velení (Seněž-M, Polana-D4, Manévr) převyšují možnosti prostředků velení především u operačního, ale i taktického stupně. U frontového stíhacího letectva nejsou dosud zavedeny žádné prostředky automatizace, kromě vybavení letounů k přístrojovému navedení z naváděcích stanovišť PVOS (systémy VP-11M, Vektor, Seněž, perspektivně Seněž-M, Rubež-1ME a Rubež-2ME).

Analýza současného stavu velení ukazuje, podle našeho názoru, na nutnost hledání cest ke zvýšení efektivnosti systému velení společně s úpravou struktury PVO ČSFR, což vyžaduje vytvořit na našem území jednotný systém PVO zahrnující síly a prostředky PVOS, PVO a vojenského letectva i letecké armády.

Za základ lze považovat vytvoření Velitelství letectva a PVO s pravomocemi velet všem silám a prostředkům na území ČSFR z jednoho centra. V návaznosti na jednotný systém PVO členských států VS se jeví jako neefektivnější velení uskutečňovat z ÚVS PVOS, která má nejvhodnější podmínky pro plnění tohoto úkolu, včetně řešení součinnostních otázek na stýcích státních hranic s Polskou a Maďarskou republikou. Kromě toho umožňuje využití automatizovaných systémů velení s možností centralizovaného i decentralizovaného způsobu velení.

Myslíme, že ke zvýšení efektivnosti velení by bylo vhodné uvažovat o vytvoření jednotného systému průzkumu zahrnujícího průzkumné prostředky PVOS, letectva, ZS/GŠ, REB i ZVO. Tyto průzkumné prostředky pak střídají ve vedení průzkumu podle jednotného grafikonu. Informace získané průzkumnými prostředky je možné soustřeďovat v centrálním vyhodnocovacím středisku vybaveném výpočetní technikou (databankou). Přístup uživatelů prostřednictvím počítačové sítě k té části průzkumné informace nutné pro činnost jednotlivých pod-systémů lze řešit tak automatizovaně. Takový systém by přispěl ke zvýšení hospodárnosti provozu, efektivnímu využívání lidských a materiálních zdrojů, které budou i v budoucnosti dále omešovány a přispět ke komplexnímu využívání získaných průzkumných údajů v reálném čase při rozhodovacím procesu velitelů.

K včasnému a efektivnímu použití všech sil a prostředků PVO by bylo vhodné zavést automatizované prostředky velení u vojska PVO frontu a frontového letectva se zaměřením na včasný výběr, předávání údajů o vzdušné situaci, velení palebným prostředkům PVO, velení a navedení frontového stíhacího letectva, výměnu součinnostních údajů mezi silami a prostředky PVO u operačních i taktických stupňů, zajistit bezpečnost vlastního letectva proti působení prostředků PVO. K tomu postupně vytvořit propojení Jednotného systému velení PVOS, PVO a frontového letectva systémem Masiv, který je v PVOS v současném období ve zkušebním provozu mezi ÚVS a svazky PVOS. Systém je v pokročilém stadiu vývoje a pokud by byl zaveden, měly by všechny síly a prostředky PVO ČSA k dispozici ASV stejného technického principu.

Vytvoření Jednotného systému PVO na území ČSFR vychází ze skutečnosti, že JS PVO členských států Varšavské smlouvy je již v době míru rozvinutý, jsou do něho začleněna velitelská stanoviště PLRV, SL, RTV, prostředky REB vojska PVOS, vyčleněné síly a prostředky vojska PVO a stíhacího letectva. Při nenadálém napadení, do doby rozvinutí frontového systému PVO by, podle našeho názoru, těžiště vedení bojové činnosti spočívalo na vojsku PVOS, již v míru rozvinutých prostředcích vojska PVO a stíhacího letectva, které jsou vyčleněny do pohotovostního systému PVOS. Systém velení vojska PVOS je ve srovnání s frontovým systémem PVO na relativně vysokém stupni automatizace, zodolněná velitelská stanoviště jsou plně rozvinuta, obsazena, materiálně a technicky vybavena a mají potřebné informace i přehled o vzdušné situaci včetně součinnosti s PVO sousedních členských států Varšavské smlouvy. Mohou tedy zabezpečit neefektivnější odražení vzdušných úderů protivníka, obranu vojsk a území státu.

